

TARTALOMJEGYZÉK: Vári Fábián László – MÍTOSZTALANUL, SZELLEMBESZÉD • Bobory Zoltán – KÁRPÁTALJAI MAGYAR RAPSZÓDIA, Gál Csaba – OPUS • P. Maklári Éva – ÚJ VILÁG SZÜLETETT • Bartal Klári – ÓVNÁLAK • Lukácsy József – MÁRAI SÁNDOR EMLÉKEZETE • Tari István – KISZÁRADT TENGER FENEKÉN, TÜZES NYELVEK, FÖLTÁMADT, FÜVES MÁR • Balajthy Ferenc – HA ZUHANOK... • P. Maklári Éva – VIHAR, ÚJ VILÁG SZÜLETETT • László Zsolt – HALLGATNAK AZ ANGYALOK • L. Simon László WATHAY VICEKAPITÁNY A FEHÉRVÁRIAKHOZ ÉS A JÓ ISTENHEZ • Prax Levente – KAKAS • Fellingner Károly – ÓRSÉGBEN, BÜNTÉNY • Döbrentei Kornél – TAVASZ • Titiana Faia – AKI ÓRZÓJE • Pálfalvi András – ÉN CSAK AZ ISTENT SZÁNOM • Szegedi Kovács György – BÁRÁNY SZEMÉVEL • Saitos Lajos – A MAGYAR HAIKU ÚJABB GYÖNGYSZEME

Vári Fábián László MÍTOSZTALANUL

Nincs jókedvem mostanában, de vannak így ezzel mások is. Mintha a sok szünnyel- és rovarirtással az emberek kedvesináló alkalmi is meggyérültek volna, holott hordóhegyekben a sör, a bor, és ismét megtermett, illatozni kezd hamarost az új kenyér. De félre a tréfát: korántsem erről van szó. A bevándorlók földrészünkre zúduló áradatától gondterheltek az arcok, üresednek el a tekintetek. Új, alattomos, megállíthatatlan világiárvány ez. Nincsen ellene szérum, és nem emelhető megfelelő gát, mint ahogy nem húzható fel a tökéletes kerítés sem. Hová lett az eszed, hogy kínálhattad fel így újra magad, te szépséges, könnyűvérű Európa?

Persze, produkált már korábban is ehhez hasonlót a történelem, de az oly régen volt, hogy múltbéli tapasztalataink sem maradtak róla, s ma fogalmunk sincs, mit lehetne hatékonyan is tenni ellene. Mert nemcsak az európai keresztény kultúra került veszélybe, hanem a migráció célországai is – nemzeti kultúrástól, gazdaságostól, szociális ellátórendszerestől – egyenként. Aztán – a társadalomkutatók már beszélnek róla, s ha lesz erőnk kívánni – elérkezik az idő, amikor ők veszik át a hatalmat.

Hamarább kellett volna ébredni – mondogatják sokan. Pont hét esztendeje, egy nagyobb lélegzetű interjúban arról beszéltem, hogy beteg az emberiség, züllemek, sorvadnak a még értékörző közösségek, és vérszesen fogy a nemzet, s nemcsak Magyarországon – mindenütt. Ázsiai és afrikai eredetű szelek nyomulnak az elnéptelenedő falvak és kisvárosok tereire, betörnek a templomokba, s nyomukban egy újkori barbarizmus érkezik. Mindez az európai kultúra gyors hanyatlását vetíti előre, aminek már a gondolata is fáj.

Eszemben sincs most azt állítani, hogy lám: megjövendöltem. Mert pontosan látták és leírták ezt a tőlem sokkal jelesebb, a jövő-kutatásban kiemelkedő társadalomtudósok, ám a túliberalizált nagyhatalmak vezetői mégsem hozták meg a szükségesnek vélt, megelőző döntéseket.

Vagy ők másképpen ítélik meg helyzetüket? Lehetséges, hogy a biológiaiilag is hanyatló Európának nagyon is szükséges az a féktelenül tomboló életerő, amely a kimondottan jóképű, már majdnem jól szituált és vidám muszlim fiatal emberek tízezreit hajtja felénk? Valószínű, hogy jól érzékelik ezt ők maguk is, akik úgy hagyják ott közösségeiket és szülőföldjüket, mintha csak alsót váltanának. Könnyű nekik. Ösztönösen közösségekbe tömörülnek mindenütt, s így védettek a beolvadástól. Ha csak néhány százan vannak együtt, tovább él velük az ősi nyelv, megelevenednek, és működni kezdenek köztük újra az ősi mítoszok. Aztán hozzájuk idomul hamarosan a környezet, s egy bizonyos idő elteltével már épülnek a mecsetek. Az agresszív gyomok terjednek ilyen kifogástalan küldetésstudattal, míg az idegen porzók környezetébe került nemesebb növények menthetetlenül elkorcsosodnak...

A rendszerváltozás előtt sokan még kétszáz-, sőt kétszázötven-ezerre becsülték a kárpátaljai magyarok számát, ám megesett azóta két népszámlálás, és ezek kiábrándító eredményei szertefoszlatták a korábbi becslések mítoszáit. Megbékélünk, megelégedünk ma már boldogan a százötven ezer kárpátaljai magyarral is, de a következő évben ismét esedékes egy összeírás, amelynek mutatóitól máris elkezdhetünk félni. Hogy mitől? Csak attól, hogy a bekövetkező létszámcsökkenéssel arányosan társadalmi súlyunk, nemzetpolitikai értékünk, a ránk irányuló aggodó figyelem is esni fog.

Valljuk be, hogy az egyszerűsített honosítással megszerezhető magyar állampolgárság számos áldása mellett új kihívás elé állította kárpátaljai magyarságot. A korábbiól jól ismert gazdasági kényszer mellett most újabban a háborús helyzet indított el egy jelentősebb elvándorlási folyamatot. De újabb körülmények is tetézik a veszteséget: az útnak eredők nagyobb részénél – magyar

útlevéllel a zsebben – már nem Magyarország az úti cél: Németország, Hollandia, Írország és Nagy-Britannia csábítja a fiatal, képzett munkaerőt. S mivel ők többnyire a nyelveket is beszélnek, nem szorulnak egymás biztonságot nyújtó közösségére, így nincs szükségük a megtartó mítoszokra sem.

De helytálló-e még egyáltalán a „megtartó” jelző, amikor mítoszainkat a XIX. sz. óta módszeresen rombolják, s az iskolai olvasmányok között *Harry Potter*re és a *Gyűrűk urára* terelgetik gyermekeink figyelmét? Támogatja ezt a tendenciát, tolja a mítosztalanítás szekerét az amerikai szórakoztató filmipar is. Léteznek már különféle, egyre látványosabb produkciókban megvalósított ürmitológiai, miközben kinszenvedés végignézni, egy-egy parádés alkotásukban hogyan keverik, variálják az ógörög hitvilág szereplőit és történeteit. Ezek a hamis filmtörténetek felszaggatják és elsorvasztják ifjainkban azt a csekély, valós mitológiai tudást is, amelyet az iskolai oktatásban úgy-ahogy megszereztek.

Ezek után, akik elindulnak szerencsét próbálni, üres vagy nagyon kétes tartalmú szellemi tarisznyával, majdhogynem gyökértelenül vágnak neki a nagyvilágnak. Mit várhatunk tőlük? Hogy egyszer majd megszólal a lelkiismeretük, és visszavágyva hazatérnek a sorvadozó nemzethez, akár a hajdani peregrinusok, vagy Jókai öntudatos regényhősei? Ahhoz biztonságos itthoni körülmények kellenének elsősorban, de Ukrajna jelenleg a teljes kilátástalanság és a káosz országa. Az volt már egyébként húsz évvel ezelőtt is, de nem irányult rá akkora nemzetközi figyelem, mint a jelenlegi háborús viszonyok között.

Az üzemanyag-, a cigaretta-, a színesfém-, és ki tudja, hányféle csempészet a '90-es évek közepétől zavartalanul virágzik, mert a „krösa” (fedél, tető), a kijevi főhivatalokban ülő védelem gondoskodik róla, hogy a határország és a helyi rendvédelem kellemetlenkedés helyett inkább segítse a szorgalmas embereket, akiknek személyi összetételét és hozzávetőleges létszámát az ukrán állambiztonsági szervek már régóta meghatározták. Az SZBU 2500 csempészetből élő személyről adott jelentést, ami önmagában is elgondolkodtató. Egyrészt azért, mert az egymás között szakaszokra osztott államhatár mentén jórészt magyarok élnek, így a csempészek többnyire maguk is magyar nemzetiségű, könnyű jövedelemre, luksuszautókra vágyó, de bátor, kockázatot is vállaló fiatalok. Szemléletes és tanulságos példát említek. Az egyik ilyen legény édesapjának temetésén sötét öltönyben, ahogyan illik, megjelentek a „kollégák” úgy ötvenen-hatvanan. Menetoszlopban jöttek, akár a katonák. Ilyen nyíltan, együtt még nem mutatták magukat, ezért meglepő volt és kissé ijesztő is. Pillanatnyi zavaromat látva egyik ismerősöm megszólalt: Hát igen, X. Y. ennyi embernek ad munkát. De legalább itthon maradnak – gondolom magamban, s mintha máris múltának a velük szemben táplált aggodalmaim. Ám újabban – a botrányos munkácsi lövöldözés következményeként –, ha kényszerűségből is, de hadat üzent nekik a hatalom. Akit tetten érnek, azt máris sorozzák és küldik a keleti hadművelési területekre, amely mostanság úgy működik, akár a legsúlyosabb büntetés-végrehajtási intézmény.

Mikor lesz ennek vége? Egyesek úgy vélekednek, hogy a jelenlegi központi hatalom és az őket támogató hadurak, oligarchák érdeke a háborús helyzet elnyújtása, és emellett a további területi veszteségek megakadályozása. S mi lesz eközben velünk? Tűrünk ameddig lehetséges? Ahhoz, hogy maradjunk a szülőföldön, a helyzet stabilizálására, a politikai, gazdasági és szociális biztonság helyreállítására lenne szükség, ennek megteremtéséhez azonban a nemzeti területiális önrendelkezés elérése nélkül hozzá sem lehet kezdeni.

Mezővári, 2015. 08. 10.

Vári Fábián László SZELLEMBESZÉD

(Csontváry Zrínyi kirobanása c. festményéhez)

Írni, mint volt, ma ki lenne képes?
Az emléktár zárolt, a nyelv tehetetlen.
A látomás manáján csak festők élnek,
kik közbenjáróval bírnak az egekben.

Csontváry csöndjét feltörtem egyszer:
drámámmal küszködött már napok óta,
de vívótör lett most az ecset kezében,
s színeit ész nélkül döfködté, szórta.

Oda tett engem, mint holmi pojácát
Szigetvár szomorú színpadára,
de hogy a holdat leszakíthassam,
a varázsigét már nem adta számba.

A pogányból dúsan dőlt a mocsokszó –
bár sárkánytorokkal üvöltött volna!
Forogjon el már e nyomasztó színtér,
hadd következzen a valódi torna!

Jézus Allahhal jegyzéket váltott,
magzathalált halt így is a béke.
A mi Megváltónk magába roskadt,
s bánattal bámult öt nagy sebére.

Itt a köveknek is kínjai lesznek,
a bazalt visszaréved láva-korára,
a varjak a maguk módján temetnek,
de megpihenni, jaj, nem lelnek ágra.

A pokol ura már rohamot rendelt,
fegyenceit mind a vár ellen küldte,
a Halál a had élén dísztorokban
jön, s táncoltatja ménjét a kürtre.

Lendülnek mindjárt a boncsokos zászlók,
a szabályak vijjogva egymásnak esnek,
szépen ürülnek a megnyitott vénák,
a vasalt lólábak vérhabot vernek.

A Halál torkának ugrottam ottan,
de magát az ördög megsokszorozta.
Szerecsenjei kordonba fogták,
kölykeivel kelhettem csak birokra.

Szívekbe szaladt, belek közt vihancolt,
csattogva csonkolt a jó damaszt penge,
ám villant s robbant valami szemközt,
s én megérkeztem a totális csendbe.

Kisboldogasszony maga jött értem –
láncon acsargott még csak az este.
Megmosta tündöklő lábát a vérben,
fejém izsóppal bélelt kosárba tette.

A lenyugvó nap még visszahanyalt,
s nyugtázhatta: már gyolcsban a lelkem.
Felleg rogyott az úszkös romokra,
de én már Uramban békére leltem...

Magyarjaim, ha felelgettek
úgy négyszázötven esztendő múltán,
legyetek résen. Új áfiummal:
kolduló haddal vonul fel a szultán

Bobory Zoltán
KÁRPÁTALJAI
MAGYAR
RAPSZÓDIA

Először
itt tartotta őket a remény:
nem tarthat soká ez a szörnyűség

Aztán
a hit a Jóisten talán így
próbálja ki őket – hisznek-e benne
hiszik-e hogy nem felejtí őket
nem hagyja el ezt a maroknyi népet?

Majd
a hűség az ősök földjéhez
bőrükben őrzött szülőföld szaga-illata
a jajveszékelt földbe süppedő fejfák
a tőpörödő sírhantok- mint púpos hátú öregek –
éppúgy körbefogottan a temetőben
az Istent szólító sóhajokkal

A megmaradt
virtus az elszánás a szálfa egyenesség
a sunyító-lapuló csihatag-emberek között
szívükig felérő gazban véresen

Örök
büszkeségük csak a földnek s Istennek
meghajoló ércgerincük
lábuk nyomába sem érő rájuk öklendezők
– mégis – Istentől parancsolt szeretete

Végző
menedékük a megmaradás gyökere-lombja
rendíthetetlen bevehetetlen várak
könyörgésüket imáikat hordozó
áldott magyar nyelv

Itt
tartotta őket S teremti újra lelkük szent hitét
Istenük

Kárpátalján, ahogyan azt szívük parancsolta,

Kárpátalján, amiért hittek Istenükben,

Kárpátalján, amit a föld tőlük megkövetelt,

Kárpátalján, azért választották a maradást...

P. Maklári Éva rajza: Századforduló

Gál Csaba
OPUS

„
Az élet keresztjei olyanok, mint a kotta keresztjei: felemelnek.
/Ludwig van Beethoven/

Utoljára a mennydörgést hallottam. Az égi üstdobok hangját. Mindig is szerettem, jobban mondván csodáltam a vihart, ujjongva futottam ki a házból három éves koromban, amikor szakadt az eső, dörgött és villámlott. Édesanyám szaladt ki utánam, és cipelt vissza az ölében. Most is magam előtt látom örömtől ragyogó arcát, ahogy rám nevetett, miközben magához emelt. Szemében egy csöpp harag sem volt, inkább ugyanaz a tűz, ami engem is fűtött. Számomra a vihar hozza el mindig a magasabb rendű békét, mert hozzá képest eltölpül minden kicsinyes és földhözragadt emberi civakodás, háborúskodás. Számomra a mennydörgés hozza el a valódi csöndet, a lélek harmóniáját.

Két éve hallottam utoljára az ézengést, azóta néma pantomimként zajlik le előttem minden vihar. Az üstdobok akkor költöztek be végleg a fejembe és a harsonák, a trombiták, a zongora, a cselló, a brácsa, a hegedű. Mégis megmaradt valami hang nekem a külvilágból, bár a hang talán nem a legjobb szó erre. Az utolsó, számomra hallható vihar kitérősekor ugyanis egy macska ugrott az ablakom párkányára, és csatákosan, vizesen próbált befurakodni a résen. Sali hetente kétszer jön takarítani hozzám, és az ablakokat, a szellőzés miatt, résnyire nyitva szokta hagyni. Láttam, ahogy a macska keserves küzdelme közepette nagyokat tátogott, de nyávogását már nem hallottam. Opus. Ezt a nevet adtam neki, még mielőtt beengedtem volna. Azóta velem lakott, éjszaka ágyamra is felugrott, amikor fájdalom kínozta, ezt valahogy megérezte, és hasamra feküdt. Inkább megkönnyebbültem ettől, mint az orvosok hókuszpókuszaitól. És egyedül Opus tudta áttörni süketességem falát dorombolásával. Mióta már a mennydörgést se hallottam meg, csupán a macskadorombolás kötött össze a külvilág hangjaival. Nem tudom megmagyarázni hogyan, de dorombolásával akár álmomból is képes volt felriasztani, úgy, hogy hozzám se ért. Ez a rezonancia hasznavehetetlen füleim hallócsatornáit kikerülve egyenesen az agyamba hatolt. Soha nem kellett megtanítanom Opust arra, hogy partitúrát tiszteletben tartsa. Ha dolgoztam, nem zavart. Ha befejeztem a munkát, nem próbált meg kottáimra felugrani. Zongorám alatt viszont szívesen szundikált, idővel az előszobából végleg ideköltöztettem fészkét. Azon kaptam magam egy idő után, hogy komponálás közben be-besandítok a zongora alá, vajon ott van-e? Valahogy jobban ment a munka, ha közelemben tudhattam, ha nem láttam, hiányérzetem támadt, keresni kezdem. De óvakodtam attól, hogy megpróbáljam megbolozni, hiszen ő választott engem, amikor pont az én ablakpárkányomra ugrott. Nagyon hiányzik, mióta eltűnt!

Különös és visszatérő álmaim is akkor kezdődtek, amikor már három napja nem találtam sehohol. Órákig forgolódtam az ágyamban, vártam, hátha meghallom dorombolását, végül nyugtalan álomba zuhantam. Tejfehér ködben repültem, semmit nem láttam magam előtt, de ha lefelé néztem, alattam a tenger hullámozott. Időérzésem elveszett, néha lelassítottam, próbáltam körülnézni, tapogatózni, de csak a fehérség ragyogott körülöttem. Aztán folyton, kényszeresen ugyanabba az irányba repültem tovább, de nem értem sehova. Ebből az álomból mindig akkor riadtam fel, amikor észrevettem, hogy alattam már nem a tenger sűrű hullámai, hanem fehér kövek vannak. És ez így ment heteken, hónapokon át, csaknem minden éjjel. A tejfehér köd lassan nappalaimba is belopózott, éreztem, ott lebeg körülöttem. Közben úgy tűnt, Opus végleg elveszett. Mióta visszatérő álmat elkezdték álmodni, egyszer sem jött többé, munkakedvem is elhagyott.

Egyik éjjel álomom elkezdett változni. A köd és a tenger ugyanaz maradt, repülésem ugyanúgy folytatódott, de fülem megnyílt, és kezdtem hallani a szelet. Ekkor döböntem rá, hogy eddig álomban is süket voltam! Most pedig hallom a szelet! A szél álomban a-mollban játszott. A fehér szikláknál ezúttal is felébredtem, de emlékeztem a szél hangjára. Attól a naptól kezdve ez a hang elkísért egész nap, újra dolgozni kezdtem! Reggelenként nekiláttam és lekottáztam, amit álomban hallottam. Természetesen a szél vonós hangszerek hangján szólalt meg! A hegedűk hangján, ahogy elérhetetlen szférákban lebeg, a brácsa emberi hangján, a csellón, aminek az emberéhez leghasonlóbb testében lélek lakik, néha a mélység színén. Ahogy művem készült, nyugalmam visszatért. Már tudtam, hogy álom nem céltalan. Biztos voltam benne, hogy eljön az idő, amikor a fehér sziklákon átjutok és megérkezem. Hová? A világnak arra a páratlan helyére, ahol azelőtt még sohasem jártam, mégis ismerős lesz.

Művemmel elkészültem. Álomom egy ideig nem ismétlődött meg, nem folytatódott. Munkakedvem azonban töretlen maradt, kottáimmal már tele volt szobám, párhuzamosan komponáltam szimfóniát, kánonokat, kvartettekét. Közben várakoztam. Vártam, hogy Opus visszajöjjön hozzám, és vártam egy új viharra, egy minden eddiginél lenyűgözőbb és felszabadítóbb katarzusra.

Ma este könnyen elaludtam, és most újra a fehér ködben repülök. Alattam a sűrű hullámozás, körülöttem időtlenség, füleimbe a szél dúdolja a-moll vonós négyesemet, ami az övé, de ezt csak mi tudjuk. Megérkezem a fehér sziklák fölé, aztán azon is túl, a partra. A tejfehér köd lassan oszlani kezd, a tenger eltűnik, a szél zúgása halkul, olajfa liget és fenyők következnek, aztán vakító fehérre meszelt kis házak, fakó kék ég. Ez az a hely, ahol még sohasem jártam. Valahonnan ismerős öregemberek biccentenek felém, leülök egy kőre a narancsligetben, mellettem Opus fekszik, dorombol, egy hullámhosszon vagyunk ismét. Megsimogatom.

Miközben ezt álmodom, a vihar Bécs fölé ér és a szakadatlan villámlás fényében mennyei üstdobok koncertjét hallgatja a város.

P. Maklári Éva
ÚJ VILÁG
SZÜLETETT

(Egy kiállítás a „ nagy háborúról”)

Láttam a gonoszt.
Rémlett, hogy a halálba induló
vonat lépcsőjén vigyorog,
és papírra rajzolj a a tájat
a vértócsás ereknek,
a mocsárba gázoló lábna.

Láttam a gonoszt,
ahogy lánggá gyúrta a szétlőtt
arcokat, mellet, koponyát, ahogy
a szuronyroham fergetegében
szatyorba szedte a hadizsákmányt.

Éreztem a szagát,
az aknavetők füstjéből áradt
a terem zajába temetkezve, ahogy a
sárba kapaszkodó kezek közül
kikotorva az élet illatát
kormos, sötét bőrre kente.

Hallottam a hangját,
a suhanást, a csattanást, a röhögését,
mikor az égbe robbant a repeszgránát,
mikor a szétszakadt gerincnek, vállnak
fájdalmát nyögték a kiüresedett ágyak.

Éreztem a könnyeket.
Arcomon folytak az anyák szeméből.
Lányok zokogása rázta a testem.

Te kétségbeesett jövő! Nyújtsd kezed a múltnak!
Egy értő párbeszéd elengedhetetlen.

Bartal Klári
ÓVNÁLAK...

Óvnálak féltő figyelemmel,
Égig lobogó szerelemmel,
Őrizném lépted, minden álmod,
Tudván, hogy enyém Te vigyázod.
Hallgatva boldog szívverésed
Érezném: vágyam Te is érzed.
Nevetésedet visszhangozva
Szárnyalna kedvem a magosba.
Keszerved, kínod csitíthatnám,
Szívemmel szíved körbefonnám.
Királynőd lennék, ha szeretnéd.
Házad úrnője. Vagy csak vendég,
Kit úri kedved kiszolgálna,
Míg kérlelő szavadra várna,
Hogy kávécsészéd elmoshassa,
Az ingeid kivasalhassa.
Hallgatnám zenéd önfelédten
S mikor színházba mennék ketten,
Karodat nekem úgy kínálnád,
Szívem is rotná már a táncát.
Déltájt szólnék az emeletre:
„Gyere le, kedves, megterítve” –
És tányérodba levest mernék.
S ha netán szórakozott lennék,
Tudnád okát a gondjaimnak:
Fejemben rímek kavargognak
S ha megszületik egy-egy versem,
Kedvem majd újra visszaszerzem.
Északra mennék Szent Ivánkor
(Szemedben éji nap ficánkol),
Röpítenéd az autót százzal
És halat ennénk remuláddal,
Lepényhalat, ízletes szósszal.
S nevetve szólnál: „ Jól van, Jól van,
Tudod, mit mondtam nemrég, drága?
A halászlédnek nincsen párja!”
Andalognánk a szürkületben,
Kezem megbújna tenyeredben
S együtt néznénk este a holdat
– Halál, te mindezt elrabortad!

Székesfehérvár, 2019.január 24.

Ambrus Lajos

JÁTSZMÁK

„Léptek a fűben, a sötétben,
aztán egy székláb és egy ágy
a törvénytelen ragyogásban.”
(Pilinszky)

1. A mórestes öreg, akinek a kalapjában megbotlott volna a szárnyaszegett nap, nem hitte, hogy fiú született, de jött, s megmérte pontosan arasszal, mint a lehajtott fejű búzakalászt, és bejelentette, mint valami evangelizáló főpap, hogy a fiú csakugyan megvan, de egy arasz s négy ujjnál egy pökkel sem nagyobb, hát aludjék csak az édesanyja oldalába bújva, nem lesz tűzér belőle soha, a világ akár lángba borulhat, de ha mégis megtörténne a csoda, s minden visszafelé folyrna, mint a mamlasz Hernyós-patak, ő fehér fejjel ördögörbe bújik, s egy napig leszolgálja, amit erre a gyermekekre szabnak ki az urak, s avval ment, mint a nagyon szerencsés mesehős, aki öttel és egy kicsi bátorsággal gyönyörű királykisasszonyt és fele királyságot nyert, hogy a Cserében mutassa meg a legényeknek a kaszáló határát, hadd telepedjék mérges kaszaélre a bágyadt, ősi nap, mert az arasznyiért, lehet az bármekkora öröm, nem érdemes nagy port felverni: még világjáró bocskorból is kicsi kell neki.

2. De kezdődik, ha legördül a függöny, mint vesztett csaták után a történelem, s a hunyorgó petróleumlámpák beteges fényében szaporodnak a hősök, sokasodnak, mint irtástól az ördögök, s mert a közlegény, amióta a világ világ, nem késett le egyetlen csatát, hinnünk kell a történetet, hogy az őrnagy úrnak, akinek gyér fogai közt, mintha gyomlálná, a sajkából kihörpintett lé még rotyogva rotyogott, igaza volt, ha káromkodott is, mert mások helyett neki kellett sietnie, a nagyon nagyok s a legénység ráér, akár békekötésig, mert a felelősség köztük és az Úr közt megoszlik: szabják csak a határokat tetszés szerint, úgymint mindenki a helyére esik, a nagy bánattól megszépülnek a mesék, színes köpönyeget terítenek magukra az esték.

3. Annyi kigyó-kévé nem látott az egész világ, csúsztak, ha én rugaszkodtam rajtuk a pityergő hold felé, pedig tudtam, mint más, hogy a hűvösön se szeretnek azok egy cseppet se gyalogolni, a szélső fülét hát behúztam a többi alá, hadd nyughasson a rúd alatt, míg a köves úton bokáznak hazafelé a hordásra újrafalazott kerekek, de ügyeskedni csak a vesztetre lehet, hát én is hiába menekültem később, a lélektan mellé megkaptam a terű előtt tekerő tehenekeket is, a villámló ostorral együtt, s hogy kérlelhetetlen pontos legyek, megígérték, kitekerik a nyakamat, amielőtt valami sokra vihetném, dobhatom a kút mélységes fenekére protestáns létemre a kereszt-kabalámat.

4. Aztán: bekopogott a ropogó egerfák alá a parancs, hogy tele tudóval örömiradót fújjon: de tűzérnek való öreget, aki akkorának született, mint egy nyári nap, nem találta sehol, s mert a törvény kényes cipellőben jár, nem ment ki a boldogok közé a Kalonda alá: mind szipoghatott az anyóka-édesanya: legénynek szép békeidőben be kellett vonulnia, hogy a “teremtő képzelet” helyett nyolcvanötös ágyúszó fonjon neki aranykötelet ha a menny kapujába kacsintgatni kiült csillagok közé kívánczozna, hogy onnan könnyen hazataláljon a tekintete: bár ölelik szép körberakott hegyek a bölcsőhelyet, amelyet az égen botorkáló zajok helyett óv a telkekre épült kicsi sütőházak hívogató illata, s nagyot kiált érte a kis harang.

5. Hogy egy üveg borért kötöttem kőhöz a nagyfejű halat, nem árulták el a felettünk összeboruló fák, mintha nem történt volna semmi, tűz madarunk araszolt a tiszta kék égen égő fekhelye felé tovább, s vak árnyak mérték, mitől él itt a csend és fogyhat tüzes italunk, mert a beért alázat egyre súlyosabb, hát ne keresse senki fölőscsontunkat, nem születünk újra varázsló dobszóra; éppen sámánfánkon nem terem más csak csoda.

Joaquim Pessoa

HUSZONKETTEDIK VERS

A költők éhsége kerek és mély, mint egy tóé.
Ez a mérhetetlen éhség nem új keletű.
Az első költő előttől, és az azelőtti előttől való.
A következő nap éhsége, a csapzott jövő
éhsége.

A költő nem tárja szét a karját az aznapnak.
Amikor a vers születik, köszön az életnek, s mondja: Szia,
holnap! Sziasztok dolgok, amint jöttök!, minthogy a vers
túlabb van, a legnagyobb szerelem megismételhetetlen gyökere,
az írásé.

A költők éhsége az életé, az érzékeny dolgoké,
amik folyton égnék, miként a szél a madarakban,
s amik ily formán megszállottak, tisztánlátók,
a gyermekek meglepetésszerű fejében
éldegélnek.

Néha a költő fölfalja saját éhségét, beteges,
tébolyult szájával, s képes ráécsálni a csillagok
szerető sugarát, amiknek fénye már rég kihunyott, de
ott vannak a csillagtérképen, akár a versek fehér
fájdalma.

A költők éhsége a szülőföld, a gondolat, mint a könyv,
kortalan öröm, ahol virágzó verssorok dolgoznak,
amikor a csend gyümölcsét bőkezűn ontják,
az intelligens kenyeret, ahogy az írás
táplálja olvasóját.

Fordította: Saitos Lajos

Lukácsy József

MÁRAI SÁNDOR EMLÉKEZETE

Ebben az évben emlékezünk Márai Sándor halálának harmincadik évfordulójára, akinek az európaiságot nemcsak a görög-római kultúra, a kereszténység, a felvilágosodás jelentette, hanem mindenekelőtt egy műveltségalapú hitvallás és hivatástudat.

Nevét 1989 előtt hosszú évtizedeken át szinte nem lehetett leírni, művészetéről irodalmi lapokban vagy egyéb kulturális kiadványokban publikációk alig jelenhettek meg. A huszadik századi modern magyar irodalom egyik legkiemelkedőbb alakja. Különös, egyedi sorsról van szó. A harmincas évek Magyarországon polgári szabadelvű-konzervatívizmusa miatt liberális baloldali ellenzékinek, később, a szocialista realizmusnak nevezett „irodalmi kényszermunka” első éveiben változatlan elvei miatt „jobboldali csökevénynek” tartották. De sem a régmúltban, sem a jelenben senki nem vitatta Márai csodálatos művészetét, félelmetes műveltségét, gondolatgazdagságát és rendkívüli hatását a mindenkor olvasók sokaságára.

Márai Sándor szepességi szász (cipszer) család sarja, 1900-ban született Kassán. A Grosschmied família nemzedékeiből országos, olykor világhírű jogtudósok kerültek ki, tudományos és közéleti érdemeik miatt kapták I. Lipóttól a magyar nemességet Márai előnévvel. Szülővárosáról, családjáról az Egy polgár vallomásai című önéletrajzi regényében ír. Kassán kezdte tanulmányait, tizenhét éves korában Pestre távozik, ahol már tizenhét évesen rendszeresen publikál a Budapesti Naplóban, mentora az idősödő Török Gyula, tehetségének felfedezője Osvát Ernő. A Tanácsköztársaság dicsőséges százharminchárom napja alatt rendszeres újságírói tevékenységet folytat. Közéleti riportjaiból, tárcáiból, irodalomkritikáiból egyértelműen kiderül az eseményekkel való teljes azonosulása, amit később a teljes kiábrándulás követ.

Ezért 1919 októberében kénytelen elhagyni Magyarországot és külföldön folytatni tanulmányait. Emigrációjának első színhelye Németország. Itt hamarosan a Frankfurter Zeitung munkatársa lesz, a Kassai Naplóhoz is küld írásokat. Nagy figyelemmel kísérte az új bölcséleti és történetfilozófiai vélekedéseket, különös hatással volt rá Spengler főműve, *A nyugat alkonya*, mely a világtörténelmet a kultúrák történeteként értelmezi. Spengler szerint a világtörténelemnek és benne az embereknek nincs semmiféle racionális célja, jövőképe, amely egy előre elgondolt terv szerint megvalósulna. A történelmi jövő évtizedeken keresztül a felelőtlen ígéretesek tárházát jelentette. A metafizikai licit birodalmát, ahol a rábizonyíthatatlanság biztos tudatában mindig rá lehetett ígérni a soha meg nem valósult teóriákra.

1923 nyarán átköltözik Párizsba, és innen küldi cikkeit előbb a Kassai Naplóban, azután egyre nagyobb rendszerességgel a pesti liberális szellemiségű Újságnak. Itt ismerkedik meg az európai próza „új hullámának” képviselőivel. A legnagyobb hatást Andre Gide 1926-ban megjelent *Pénzhamisítók* című regénye váltotta ki belőle, amely az új európai regény megszületését jelentette, az értékvesztés, az elidegenedés, az én és az önmagunkra reflektálás tartalmi elemeivel együtt.

Márai Sándor minden irodalmi műfajban maradandót alkotott. *A gyertyák csonkig égnék – egy „különös” barátság története* – *Szindbád hazamegy – „a pogány, ázsiai, füledt” Krúdynak állít emléket* – , vagy az élet reménytelenségét megjelenítő *Eszter hagyatéka*, legismertebb regényei közé tartoznak. *Emberi hang* című verseskötetét Szabó Lőrinc méltatta a Nyugatban. A *Kassai polgárok* című színművét a rendszerváltás után több Kárpát-medencei magyar színházban bemutatták.

Márai Leányfalun élte meg a II. világháború végét, itt fejezte be az 1943–1945 között rögzített napló-jegyzeteit. Így indult meg az a naplóorozat, amely emigrációs irodalmi tevékenységének legnagyobb írói teljesítménye. Utolsó naplóbejegyzését 1989. január 15-én írta, ekkor már évtizedek óta második emigrációjában élt az Egyesült Államokban.

Csodálatos Füves-könyvében – amelynek erkölcsi bölcsességei gyógyírként hatnak lelkünk és létünk sokszor megoldhatatlannak tűnő kérdéseire – az alábbiakat írja: *„Az életnek értéket csak az a szolgálat adhat, amellyel az emberek ügye felé fordulunk... Ha megkísérelsz – feltűnés és hiú szerep nélkül – segíteni az embereknek. Néha csak azzal, hogy nem hallgatod el az egyszerű igazságokat. Néha csak azzal, hogy nem mondd tovább, amit mások hazudnak.”*

Bobory Zoltán

HÁROM NÉGYSOROS

Amikor elcsitul a szívregés morajlása,
öled színes üveggolyóit gyűjtögetem,
csodáit ennek a virágporzós világnak,
s hallgatjuk ritkuló szívdobbanásainkat.

x

Mintha fáradni látszana a tél. Ráncosodik,
köhécsel még egyet-egyet az ablakpárkányon,
aztán csendesülő lépteit már alig-alig
hallják az ágakon türelmetlenkedő rügyek...

x

Ülünk a nagy tó partján, friss, tavaszi víz-illatban.
Testünket a természet ringatja, simogatja.
Ahogy a válladra teszem a kezem, szívünk dobbanása
ölelkező lelkünk öröméről ad hírt az égnek.

Tari István

KISZÁRADT TENGER FENEKÉN

(Hé gyökérszájúak! Hé zászlósszájúak!
Agyatlan csalánozók!)

Búzáját a
zúza
zúzza,
tenger
sózza
a medúzát

Búzának a
zúza
szűkös,
tükrös
tenger
igen bűvös,

medúzának
dehogy szűkös

Ahogy a medúza úszik,
lebeg saját közegében, úgy
szeretne a csókai Tóth Alisa is úszni,
lebegni saját élményeiben, saját világában,
saját elképzeléseiben
Föltöltődni,
elragadó eleganciával
mozogni,

lebbenni,

pulzálni

a művészet spirituális anyagában,
eggyé válni vele, ahogyan a medúzák is eggyé
válnak a végtelen tenger anyagával – ez becsvágnak sem kevés!
És ha végignézzük az őslivesben fölragyogó
mozgás ihlette megnyilatkozás
képi följegyzéseit,
megállapíthatjuk, hogy fiatal művésznünk kellő szimattal és fölkészültséggel,
megalapozott mesterségbeli tudással fölverte: jó eséllyel túljut
a pályakezdés nehézségein, átmenetileg
lehorganyozva az ámulattal átvilágított különösség előtt,
fölmutatva a természet formákat létrehozó, lélegzetelállító gazdagságát
Igen,
a természet
a legzseniálisabb formatervező,
hiszen mindegyik forma, szín, színárnyalat az életet szolgálja,
az étellel, folytonosságával azonos
És van valami meghatározó abban a léthelyzetben,
mely kislányos álmodozással
egy kiszáradt tenger fenekén,
ahol a por kavargása az úr – a legegyszerűbb tengeri élőlényeket
festi vásznára, üvegére, nem csak képzelete üvegére,
azt a lány lüktetést, azt a kocsonyás ragyogást,
átvilágított emésztést, mely a szépséget keresi a füles medúzák
fodrozódó karjában,
a gyökérszájúak és zászlósszájúak haladásában,
a csillogó csápok és ürbelek pompás színeiben,
az állatvilág legegyszerűbb gomba alakú
és sugarasan szimmetrikus testű élőlényeiben,
az agyatlan csalánozóknak;

még nincs meggyőződve róla,
ám sejti: a nagy szépségek közvetlen közelében a nagy
borzalmak laknak!

Ki gondolná, hogy a világ egyik legveszedelmesebb
gyilkosát is a medúzák között kell keresnünk: igen, arról a nagyjából focilabda
méretű dobozmedúzáról van szó, mely eddig,
a majd 60 éve vezetett följegyzések szerint, legalább 6000 ember halálát
okozta,
több méteres, alig látható parányi méregzsákok iszonyú tömegét tartalmazó szálakat
húzza maga után, s ezeknek a csalánütegeknek a mérge,
az áldozatra nézve, sokkoló hatású fájdalommal, szívbénulással, stb. jár
Csalántokok és méregnyilak,
vitorlaszerű képződmények,
tapogatók és fogófonalak, érzéktüskék
tükrízkék lételemükben...

A Csendes-óceánban élő, kék fényvel megvilágított
kristály medúza, az Aequorea victoria, zöld fényt sugárzik:
belőle, a világító medúzából, izolálták a tudósok azt a különleges
szerkezetű fehérjét, mely az elnyelt fény energiáját kisugározza, tehát
világításra képes, segítségével, génszétválasztási beavatkozással, kitűnően megvilágíthatók,

Vén Zoltán illusztrációja Tóth Alisa festményének felhasználásával

megfigyelhetők a sejtekben,
az élő szervezetekben zajló folyamatok.

Vegyük tehát mi is közelebről szemügyre ezt a kocsonyás ragyogást,
a szépség és mérge egymást átszövő ámulatát,
a csodálat és borzadály egymásba forduló világát,
világunkat,
itt, ezen a kiszáradt tengerfenéken,
hol a por az úr,
hol a por forgó tölcseré ér az égig,
szemünkben
az ég tengernyi kékjével,
e tengernyi kékségben
önmagát hordozó
kereső lüktetés
embernyi
terhével

TÜZES NYELVEK

B.B. nótájára

Piros pünkösdi napján harsány kürtök hangján
tüzes nyelvek csiklandják
mindazt ami fényes galambom szeszélyes
harmatban mosdott arcán

Sóhajtvá borzolgat minden jeltől olvad
szélzúgásos magasság!
Nem lekökadó nagy gyönyörrel kóstolgat
e pünkösdi királyság!

Buján zarándokol túl közel a pokol
tüzes nyelvek csiklandják
Reszket ami kéjes virágzás: oly édes
ölelkező izzadság

Föleledő füstök miktől a zöld tüszög
tüzesen nyelvel dalom
Lengedező üstök pergő szirmok fürtök
kiáradó irtalom

FÖLTÁMADT

Duzzadó kéreg
védené hitem
húsvéti fészkek
tövében pihen

Figyeld a rügyet!
És maradj csendben
Pöttöm kertünkben
valaki üget

Föltámadt szélben
süvölt sóhaja
sárga fényekkel
árad a haja

Csimpaszkodj bele!
Tele a keze
kacajával pont
leveleket bont

FÜVES MÁR

Színes árnyakat tapaszt
falat karmolászva
ez a barka a malaszt
kibomló világa

Lobot vető partszakasz
szemed csillogása
puha fészkebe ragaszt
locsolkodna máma

Vizet rázva elinal
e dal nemsokára
Ragtapaszos bakarasz
füves már tojása

Balajthy Ferenc

HA ZUHANOK...

Adj az Egészből, akárha fél Napot!
Valahol fagyott sötétség ragyog.
Mert hiába tépném ki a szívemet,
Mindig akad, ki rajtam csak nevet.
Nem érti, embernek itt mi dolga van,
Bámul mindenre bambán, hosszasan.
Nem ápol honföldet, bármit tenne is,
Batyuban kenyeret, vizet nem visz.
Nem érzi szeretik, hogyan szeressen,
Lelket nem táplál, éhen ne vesszen!
Nem tudja időtlen Időben Minden,
S nélkülem a nagyvilág már nincsen.
Nem látja végtelen Ūrben, zuhanok...
Ahogy majd egy kóbor csillag befog!

P. Maklári Éva
VIHAR

A meleg nap után váratlanul jött az eső. Úgy kora délután még ragyogott az ég, majd egyre tornyosuló felhők jelezték a készülődést. Az este még messzebb volt, de a fekete felhőtömeg miatt korábban elindult haza. Alig fordult ki az országútra a település utolsó házát is elhagyva, mikor táncolni kezdtek az esőcseppek a szélvédőn, egyre szaporodtak, így megnyomta a gombot, s megindult az ablaktörlők hintázása: jobbra-balra. Óvatosan tartotta a lábát a gázpedálon, nehogy megcsússzon az autó az egyre vizesebbé váló keskeny úton, s a koci esetleg az árokban kössön ki. Az országút két oldalánál fegyelmezetten álló fák sokasága mögül bármelyik pillanatban kiugorhat egy őz, ahogy ezt a figyelmeztető tábla is jelezte. A máskor sűrű forgalom most hiányzott, igaz, vasárnap volt, a teherautók ilyenkor kevésbé aktívak.

A szüleit látogatta meg. Ez az ő feladata volt, mikor a frissen érett gyümölcsöt, zöldséget ládában szállította a lakásába, elvégre neki volt autója. Nem is várhatta el tőlük – bármilyen gyakran bejártak is busszal a városba –, hogy cipekedjenek. Szívesen is jött, mint mindig.

Szerette ezt a vidéki hangulatot, a virágokkal tele kertet, a csöndet, amit a toronyházak között nem talált meg. Évek óta nem jött egyedül, de ez most így alakult.

Az esőcseppek egyre intenzívebben ostromolták a szélvédőt, mikor észrevette az út mellett álló és integető nőt. Azonnal lassítani kezdett. Ha nem esik, talán továbbhajtott volna, de most ez eszébe sem jutott. Oldalra hajolva, jobb kezével kinyitotta az ajtót. A nő behajolt.

– A városba megy? Ne haragudjon, de elvinne? – kérdezte. – Lekéstem a buszt, és nem szeretnék itt szarrá ázni.

– Szálljon be gyorsan, és kösse be magát!

Csak most jutott eszébe, hogy a falu és a nagyváros közötti országúton nincs is buszmegálló.

Gyalog akarta végigsétálni ezt a 20 kilométert? Egy pillantást vetett a nő lábára, míg az beigazította a biztonsági övet. Hát ebben az elegáns túsarkú cipőben így estefelé ez nehezen ment volna, de nappal sem a legjobb edzésprogram, állapította meg magában. Még egyszer ránézett a lányra, mielőtt elindult.

Szép arcú, nagyon fiatal teremtés volt. Szőke haj, feltűnően hosszú, fekete – valószínűleg mű - szempillák, rövid szoknya, ami éppen csak a combja felső részét takarta. Az ablaktörlő egyre gyorsabban mozgott. Az utat figyelte, a kanyarok miatt is lassabban vezetett.

– Milyen jó szagú ez az autó! – szólalt meg a lány.

– Gyümölcs meg virág van a csomagtartóban. Annak az illatát érzi.

Talán pár másodpercnyi szünet után újból a frissen felvett utas folytatta:

– Nincs pénzem, nem tudok a fuvarért fizetni, de meghálálom, amiért elvisz. Ha akarja...

Mintha hirtelen fejbe vágták volna, döbrent rá a helyzet furcsaságára.

– Ne beszéljen butaságokat! Eszembe sem jutott, hogy fizessen. Se így, se úgy. Sehogy.

Szakad az eső. Hagytam volna ott?

Egy pillanatig tétozva, aztán mégis megkérdezte: – Maga ebből él? Hány éves?

– Köszönöm – hanzott a válasz, majd pillanatnyi csend után: – Most érettségiztem.

– Ezt a szakmát akarja választani?

– Nem. Szeretnék majd továbbtanulni. Valahol. Csak addig egy kis pénzt kellene gyűjteni.

Így a leggyorsabb. Talán.

– A szülei? Tudják?

– Anyámmal élek. Apámat nem ismerem. Ő úgy tudja, hogy mindig a barátnőmhöz megyek, és ott segítek, mert nekik van egy virágkertészetük, ezért kapok egy kis pénzt. Valójában felvesz egy-egy autót, majd valahol kitesz.

– És nem fél? Bármi történhet. Ez nem biztonságos.

– Tudom, de próbálok óvatos lenni. Figyelem az arccokat, a szemeket. Én nem állítok meg senkit, csak sétálgatok, álldogálok... Ezt már maguktól tudják, miért állok, sétálok itt, ahol házak sincsenek. Az autó vagy megáll, vagy nem. Most az eső miatt intettem. Lehet, hogy ősszel abbahagyom, nem tudom... De, azért egy kicsit félek.... Tényleg nem szeretné? Nem vagyok ügyetlen.

– Mondtam, hogy nem. Ne is beszéljen erről! Inkább mondja meg, hogy hol tegyem majd ki.

Egyre jobban szakad az eső. Elviszem a házukig vagy lakásukig, nem tudom. Kiteszem a ház előtt. Jó így?

– Maga rendes és kedves is. Van barátnője?

– Nincs. Nincs barátnőm. Feleségem van és egy kéthónapos kislányom. Most éppen hazamegyek. A szüleimnél voltam. Nem szoktam egyedül jönni, de ez most különleges helyzet.

– Ó, akkor értem. Ne haragudjon.

A férfi elnevette magát: – Ha ők nem lennének, akkor sem jutott volna eszembe, amit maga ajánlott. Nem szoktam hozzá. Na, itt vagyunk már a körforgalomnál. Mondja a címét!

– Hát ehhez keresztül kell hajtania az egész városra.

– Nem baj. Nézze, még mindig esik. Talán már nem olyan erősen.

Az aszfalton még bugyborékkoltak a vízcseppek. Az utcai lámpák fénye visszaverődött mesebeli látványt nyújtva. Az utcák üresek voltak, ilyen viharban mindenki bemenekül a lakásba, de a boltok kivilágítva. Az egyik piros lámpánál a férfi az órájára nézett. Még csak fél nyolc volt, de a sötét égbolt miatt többnek gondolta az időt. Már nem figyelte a mellette ülőre. Mindketten hallgattak. Végül a lány rámutatott egy tízemeletesre: – Itt.

Az autó megállt.

– Óvatosan! – mondta a férfi. – Vigyázzon, el ne csússzon!

– Köszönöm. Ha hazaér, puszilja meg a kislányát! Hallja? Puszilja meg!

A férfi nem válaszolt. Nézte, hogy hol fordulhat vissza hazafelé, aztán rálépett a gázpedálra.

– Innen legalább még jó tíz perc a lámpákat is beleszámítva – dunnyogte, majd – mintha csak a még mindig pattogó vízcseppeknek mondaná – hangosan hozzátette:

– Azt fogom tenni minden nap, amíg csak élek.

László Zsolt
**HALLGATNAK
AZ ANGYALOK**

(Katyn)

I.

Nem jön tőled levél. Anyámmal és húgoddal folyamatosan imádkozunk érted. Hol vagy? A tavasz már lassan fölékesíti Lengyelországot. Szép az otthonunk, a hazánk és a rétek, erdők zöldellni kezdenek. A vetések zöld tüskéi is kibújtak már a szent fekete földből. Hol vagy? Nem jön levél, nem jön semmi hír felőled.

A csönd végtelen. A hallgatás alkotó lelki folyamat és néha bölcséleti dolog, mivel minden szavak és gondolatok forrása a végtelen csönd. Az elhallgatás, elhallgattatás viszont gyalázat és bűn.

Az erdőt varjú káromása visszhangosította. Az olvadó hó latyakja nedves tüdővé változtatta az erdőt. Párát lehelt a természet, meg akarta újítani önmagát úgy, ahogy ez történt mindig több száz, több ezer éven át a Lengyelföldön. A csönd békéjét két teherautó motorzúgása törte át. Orosz gépek tolattak be az előre kiasott gödrök mellé. Kilendült a teherautók platója és „davaj, davaj” ordítózás mellett lökdösve tereltek mongoloid arcú tisztek az árok felé civil, de többségükben katonaruhás embereket. Az árok nem volt túl mély. Az oroszok a fagyban bíztak, és siettek. A mongoloid arcú tisztek párosával állították a gödör szélére az embereket. Gyorsak akartak lenni. Erre kaptak parancsot az orosz hatalmasságtól. Elcsattantak a fegyverek, közvetlen közelről a „walther pp” típusú német pisztolyokból és a tarkólövés után a hevenyészetten ásott gödörbe lökték a testeket. Jöttek egymás után tisztek, lengyel értelmiségiek, lengyel zsidók, apák, fiúk és unokák. Ők mindannyian, akik az orosz gépezet és kegyúr útjában állhattak hatalmi vágyainak, beteges rögeszméjének kiteljesítésében.

Kék volt az ég a Szmolenszk melletti erdőben. A tavasz sugallatai járták át legenyégt testét. Lengyelországra gondolt, ahol a tavasz mindig tágas és a szabadságot csicsergi minden költeni készülő madárka. Állt az árok szélén, az előző napokban véresre kapart körömágyait, ujjait szájába vette. Jólesett a kiszáradt száj melege fagyos ujjainak. Csattant a pisztoly és zuhantában még látta Lengyelország kék egét, édesanyját, feleségét és gyerekeit. Utolsó gondolatait fénysugarba fonták a hallgatag angyalok, és eljött a végső sötét hidege egy orosz szurony dőfése után.

Nem jött tőle levél. Nem volt hír és üzenet. Közel egy évszázad után az erdő és mező újra zöldül. Kitárulkozik a természet és a világ. Gyönyört szül a tavasz. De hol van Ő és hol vannak a társai?...

II.

– Dédi! Nekem miért nincs Dédipapám?

– Kicsim, neked van Dédipapád.

– És hol van Ő?

– Ott van Katynban.

– Az hol van?

– Ahol egyszer majd emlékmű fog épülni.

– Miért kell emlékmű, Dédi?

– Kicsim, halkan beszélj!

– Miért Dédi?

– Mert az angyalok hangoskodás nélkül is hallanak.

– Értelek. Akkor csak gondolni szabad a Dédipapára?

– Igen, csak gondolni szabad. Tedd össze két apró kezedet és imádkozzunk érte.

– Dédi! Úgy imádkozzunk, mint a templomban szoktunk?

– Igen úgy, de kicsit jobban.

– Miért?

– Mert a hallgató angyalok egyszer talán megszólalnak.

– És a Dédipapa hol van most?

– Mondtam már kislányom, hogy Katynban van a társaival.

– Miért? Együtt üdülnek ott?

– Nem kicsim! Ők eltűntek, elvesztek hír nélkül.

– Mami! A Dédipapi valami vándor?

– Nem kicsim. Ő és társai ártatlan emberek.

– Jó, értem. Minden este imádkozni fogok érte. De ugye, egyszer meglátogatjuk őket?

– Igen kicsi dédunokám, elmegyünk egyszer oda. Elmegyünk oda, amikor az angyalok már nem fognak hallgatni és nekünk sem kell sutogni.

– Dédi! Akkor a Dédipapi hős?

– Miért kérdezed kicsi bogaram?

– Mert szerintem az csak hős lehet, akiről az angyalok is hallgatnak.

– Igen. Ma még hallgatnak.

Az angyalok egyszer talán megszólalnak...

L. Simon László
WATHAY VICEKAPITÁNY
A FEHÉRVÁRIAKHOZ ÉS A
JÓ ISTENHEZ

Sobor Antalnak

Hol vannak a falak,
a bástyák,
az erős palánkok,
az acélos katonák,
a bátor magyarok?
Egykoron itt éltem,
e királyi városban,
de *mint az fű levágattam,*
s mint széna megszáradtam,
életemtől megfosztattam,
s kínra jutottam.

Miért kell látnom
ezt a zsibbasztó zsibongást,
ezt a dicsőségétől megfosztott várost,
az utódok üres tekintetét,
a gépi kóddal írt valóságot,
a betanított munkásokat,
ahogy futószalagra pakolják a szívüket,
az arcuk emléket,
melyekből unott mosolyú
robotok szerelnek össze
újabb embereket,
akik majd sorban állnak a boltban
vázálló fóliába csomagolt,
mikróban melegíthető emlékekért.

Miért küldtek vissza,
vérben beborult szívem,
miért háborgatsz,
mikor már láttam
keresztes tornyaink épülését
és szent ügyünk bukását is,
mikor már jártam az ördög
búval virágozó rútt
sötét tömlőcében,
s voltam *talpveréssel kínztatott fogoly,*
mikor már átúsztam
a hősök kifacsart testével táplált
kiömlött folyón,
hol a sötét víz eggyé vált könnyeimmel,
kikezdte bőrömet,
beszivárgott a körmeim alá,
sós levével puhított,
majd a testem
lassan felolvadt benne.

Ez az igazi *hosszú háború,*
ez itt a végtelen harc,
itt már nincsen folyó,
s nincsen part,
se katona,
se áldozat,
már nem tudni, ki a magyar –,
itt program küzd programmal,
operációs rendszer a vírusokkal,
köröttünk fényes kábelek,
szerverek és modemek,
a tudást megosztó rúterek,
kódoló és dekóderek.

Isten, szent Isten, könyörülj rajtam,
S adjad meglátnom, azkit otthon hattam,
Véle szent neved hogy én áldhassam,
Szép kikeletben én is részem lássam.
Némán kérlek,
engedj visszatérnem,
vissza a régmúlt rejtekébe,
ahol nincsenek mások,
csak porosodó képek.

Forgószélnél forgóbb az emberi élet,
édes hazám, imádkozom érted.

Prax Levente

KAKAS

A boltunk mögött, egy falakkal határolt, kopár telken már a születésem előtt megvolt a baromfiudvar. Eredete az idők homályába veszett: még csak nem is a szüleim hozták létre, hanem a házzal együtt jutottak hozzá, és már akkor sem állt üresen. De sosem gondoltunk a felszámolására, hiszen többfajta haszon is származott belőle, már amilyeneket az ilyesféle létesítmények nyújtani tudnak. A tojásokat eladhattuk az üzletben, és a kiöregedett állatok húsa sem ment veszendőbe. A tyúkokat anyám vágta le az egyik belső udvarra nyíló ablakunk előtt. Sosem tudtam végignézni, ilyenkor mindig a szobámba menekültem, és a fejemre húztam a takarót. Szomorúságot és zavart éreztem, mintha valami nagy méltánytalanság zajlana éppen, és alig segített, hogy idősebb koromban már beláttam az ebben rejlő szükségszerűséget.

Apám roppant elfoglalt ember volt, az üzlet vezetése körül adódó feladatok szinte mindegyike rá hárult, ennek ellenére mindig szakított rá időt, hogy elnézze a baromfikat a kerítés túloldaláról. Folyton feszült, borús arca ilyenkor megváltozott, nyugodtnak és emelkedettnek tűnt, mintha megfelelkezne a világról, mintha búcsút mondana valamennyi gondjának, amelyekből mindig túl sok akadt. Nem tudok visszaemlékezni, mikorról eredt ez a szokása, de szinte biztos, hogy csak a jelenlegi lakóhelyünkön alakult ki. Mielőtt anyámat megismerte, egy apró, belvárosi lakásban élt, ahol nem voltak háziállatok. Az sem világos előttem, hogyan vált ez az időöltés jelentőségtejjé a számára, csak az biztos, hogy ahogy múltak az évek, mind tovább ácsorgott a baromfiudvarban. Nem kárhoztattuk érte: úgy véltük, szokása jó hatással van megfeszített idegrendszerére, olyasféle ártalmatlan különöségnek gondoltuk, amelyhez hasonlóak szinte minden embert jellemeznek. Hiszen van, aki bélyeget gyűjt, van, aki ritka könyveket, hanglemezeket; akad ezer és ezer efféle elfoglaltság a világban: mit ártnak vele másnak?

Emlékszem, mikor apám egyszer egy nagy katalógussal tért haza a városból, amely a legkülönfélébb díszbaromfik képeivel volt tele. Rájött, magyarázta nekünk, hogy az adás-vételükkel, a tenyésztésükkel hatalmas hasznot lehet elérni, ha kellően körültekintő az ember. Sokat gondolkodott már rajta, és kidolgozott terve van, amelynek megvalósítását egy percig sem akarja halogatni. Így a bejelentés után dologhoz is látott: a legkülönfélébb különleges csirkéket rendelte meg mindenfelől, még külföldre is írt. Rengeteget költött, messze túl az anyagi lehetőségeinken, de meggyőzően hirdette, hogy ez a befektetés generációk sokaságára megalapozza családunk jövőjét. Hamarosan elkezdtek érkezni a ketrecek lakóikkal együtt, heteken, hónapokon keresztül, alig volt olyan nap, hogy a posta ne hozott volna valamit. Apám egymás után vitte a baromfiudvarba a cifrábbnál-cifrább madarakat, de a különböző fajtaikat nem választotta el egymástól, ahogyan az célszerű lett volna a tenyésztéshez; egy térbe engedte az összes jövevényt. Hamarosan elképesztő megjelenésű kimérák és keverékek sokasága töltötte meg az udvart, de ezek nem értek egy fityinget sem, hiszen nem voltak fajtatízták. Apám ugyanakkor megtiltotta akár egyetlen állat levágását is, nem törődve az etetésük költségeivel. Így lett a baromfiudvar kizárólag az ő birodalmává, immár csaknem az egész napot ott töltötte alattvalóit seregszemlézve, és már alig beszélt velünk.

Mind nehezebben éltünk, anyám kénytelen volt átvenni az üzlet vezetését, mert apám eddigre minden érdeklődését elvesztette iránta. Világossá vált, hogy súlyos megszállottság lett úrrá rajta, amely nemhogy enyhült volna, de továbbra is napról-napra mindinkább elfelhőzte elméjét, és teljesen megzavarta józan ítélőképességét. Az országban általában is înséges idők jártak, vevőköri erőteljesen megfogyatkozott; akik betértek, azok is csak a legszükségesebb holmik vásárlására szorítkoztak. Helyzetünk romlása apámat a legkisebb mértékben sem hatotta meg, sőt, megfeszített akaraterővel határolta el magát attól, hogy egyáltalán tudomásul vegye. Egyszer hallottam, ahogy egy sámlin ülve deklamál a köréje gyűlő madarakhoz (nyilván valami eledellel csalogatta őket oda). „Szerencsés teremtmények vagytok!” – szónokolt. „Az életetek könnyű, a fazékba kerülés veszélye is elhárult a fejetek fölül. Titeket nem nyomaszt a létfenntartás gondja, gondtalanul sétálhattok fel- és alá ezen az udvaron, kaparászhattok és fürödhettek a porban. Van-e ennél csodálatosabb elízium? Ez kellene legyen a cél az emberiség előtt is, ahelyett, hogy mindenféle távoli cél és ábránd felé törné magát. Mennyit kínlódtam korábban, évtizedeken át pazaroltam energiáimat, lelki erőmet, de nem értem el szinte semmit. A nevem ismeretlen maradt, befolyásom a világra szinte végtelenül csekély. Kár az embernek törnie magát. A házam lakói nem értik az igazságot, ahogy senki más sem. Ti viszont példát mutattok, ha öntudatlanul is, és ennyi nekem elég.”

Ez a tapasztalat nagy hatással volt rám, megértettem, hogy nem számíthatunk a helyzet javulására. Apám mániája igen magas fokot ért el, lehetetlenné téve vele a kapcsolatot: a logikus érvelés, a sírás, könyörgés, kétségbeesés mit sem hatott rá. Miután beláttuk tehetetlenségünket, elhívtuk a közelben lakó orvost, hogy felmérje az állapotát, és ha még lehetséges, megpróbáljon segíteni. De a látogatás csúfos véget ért; apám ugyanis tökéletesen jól érezte magát abban az állapotban, amelyben leledzett, a legkisebb betegségbelátással sem rendelkezett, és végül karjait lengetve, égnek álló hajjal, vöröslő arccal, rikácsolva ugrott az orvosnak, aki kénytelen volt menekülőre fogni. Az utcára kiérve, mikor már biztonságban érezte magát, azt a nyomatékos javaslatot tette, hogy mielőbb keressünk egy jó idegszanatóriumot, mielőtt tovább fajulnának a dolgok, és valami jóvátehetetlen történik. Az ő szempontjából természetesen tökéletesen igaza volt, mi mégis nehezen szántuk rá magunkat a súlyos lépésre. Úgy döntöttünk, várunk még néhány napot.

Ami ekkor történt, tökéletesen előreláthatatlan volt, pedig szinte természetesen és logikusan következett a fentiekből, minden irracionális ellenére. Addigra már csak egyetlen rendszeres órája volt a napnak, amelyet apám nem szeretett madarai között töltött el, az ebédidő. Ennek szentségét még a jelenlegi állapotában is nagyon komolyan vette, mintha még élne benne valamilyen gátlás, amely megvédené attól, hogy végképp elszakadjon az egyre jobban távolodó világtól. Azon a végzetes napon mégsem jelent meg, nem tért vissza a baromfiudvarról. Már mindannyian ettünk, és még mindig nem volt nyoma: anyám nyugtalanodni kezdett. Rám szólt, hogy menjek ki, nézzek utána, mit csinál ilyen sokáig.

Apámnak odakint sehol sem láttam nyomát. A baromfiudvar ajtaját csukva találtam, de a riglit nem tolták rá kívülről, mintha csak behúzta volna valaki maga után. Kiáltottam, de nem jött válasz. Végignéztem a madarakon: ugyan sokan nyüzsögtek az udvarban, de azért nagyjából ismertem őket. Ekkor tűnt fel, hogy a kerítés mentén egy hatalmas, fekete-piros kakas toporog, ami most egyenesen felém indult el, majd megállt előttem, és a csőrével a kapufélfán szabályosan kiverte az SOS morze-jelét.

Megdöbbenésemben azonnal anyámról kiáltottam, aki már futott is a ház felől. Elmondtam neki, mit tapasztaltam, miközben a kakas odasétált hozzá, kotyogott, és minden módon megpróbálta magára felhívni a figyelmet. Odamentünk egy fémvödörhöz, ahol a madár ismét lekopogta az SOS-t. Ekkor már erősen gyanakodtunk, de a következtetés annyira hihetetlen volt, hogy egyikünk sem merete nyíltan kimondani. Helyette anyám a kakashoz fordult, és megpróbált vele kommunikálni; beszélt hozzá, de az persze nem felelt, csak torz, káráló hangokat hallatott, bár az volt a benyomásunk, mindent megért, amit mondanak neki. Végül felszólítottuk, hogy amennyiben képes válaszolni a kérdéseinkre, akkor igen esetén koppantson egyet a vödörön, nem esetén pedig kettőt. Bólintott, és így pillanatokon belül fény derült a döbbenetes igazságra: a kakas apám volt; csodálatos módon egyik pillanatról a másikra elvesztette korábbi emberi formáját, átváltozott.

Képzeltető, hogy ez a felfoghatatlan esemény milyen hatást gyakorolt családunk életére. Apámat mint családfejtő végképp elvesztettük – ez akkor is megrázó volt, ha már régóta alig volt jelen a köreinkben. Az ő szempontjából ugyan különleges kegyben részesült, azzá lett, amivé régóta lenni akart, ritkán kedvez valakinek ennyire a sors; ám ez számunkra egyáltalán nem jelentett vigaszt. A helyzet rendkívülisége mindenestre meghaladta azt a mértéket, amelyen még képessé lehettünk volna saját erőnkkel úrrá lenni, segítségre volt szükségünk. Anyám gondolkodott, és úgy döntött, eltitkolja a történeteket. Képzeltető, milyen hatással járt volna, ha egy ilyen történettel áll a szomszédaink, barátaink, ismerőseink vagy a hatóság elé. Egyetlen olyan rokonunk akadt, akiről el tudtuk képzelni, hogy képes elfogadni a történeteket a maguk valóságában. Csak rá, kizárólag rá számíthattunk. Szerencsére nem messzire, a szomszéd utcában lakott; áthívtuk vacsorára, és ott, némi óvatos rávezetés után szembesítettük a tényekkel.

Adolf bácsi világlátott ember volt, mert egykor tengerjáró hajókon szolgált, eljutott Amerikába, sőt, még a jeges déli tengereken is járt, mégis, szó szerint percekig nem jutott szóhoz a döbbenettől. Mi ez alatt az idő alatt is folyamatosan kértük apámat, hogy a már szokott módszerrel minél kétségbevonhatatlanabban és pontosabban bizonyítsa személyazonosságát, hogy semmiképpen se vádolhassanak minket szemfényvesztéssel. Együtt is működött velünk, a Morze-ábécé segítségével minden kérdésünkre pontosan válaszolt. Mikor már semmi nem jutott eszünkbe, és kellőképpen bizonyítottnak tekintettük a dolgok állását, a beálló csendben mindannyian rokonunkra néztünk: vártuk, milyen véleményt formál a jelenségről. Adolf bácsi nem hitetlenkedett, szemlátomást sikerült magában elrendeznie a tényeket, mert némi hallgatás után így kezdett beszélni: „Amit mutattatok, és amit elmondtatok, az a szó legszorosabb értelmében rendkívülinek nevezhető. A magam részéről elsősorban a saját érzéseimben és a tudományban hiszek; mégis, el kell ismerni, hogy ami itt kétségbevonhatatlanul megtörtént, arra az utóbbi aligha tudna magyarázattal szolgálni. De csak a jelenlegi állása szerint! Bizonyos vagyok benne, hogy ez a metamorfózis értelmezhető racionális keretek között, csak éppen ezeket a kereteket még nem határozták meg. Talán a relativitásban rejlik a kérdés kulcsa, valami megbomlott a téridő szerkezetében, igen, valami megcsúsztatott, ezért állt elő a tapasztalt kavargás.” Végignézt rajtunk, és bizonyára látta az aggodalmat a szemünkben, mert így folytatta: „Azért nem kell kétségbeesni! A jelen helyzet ugyan szorongatónak tűnhet, mégis rejtőznek benne lehetőségek! Persze kiaknázásukhoz a kedves sógor közreműködésére is szükség lehet.” Megpróbálta barátságosan megvergetni a kakas hátát, de apám felborzolta a tollait (milyen furcsa ezt így leírva látni!), és olyan élesen nézett rá, hogy inkább letett szándékáról. „Szóval, ebben a formában a kedves sógor munkaképtelen” állapította meg Adolf bácsi. „Viszont manapság, mikor annyiféle sorscsapás, válság, botrány, bizonytalanság jellemzi a világot, a különös dolgok felértékelődnek, mert az emberek, szembesülvén velük, kis időre elfeledkezhetnek róla, milyen bajok környékeznek őket, és megtapasztalhatják egy másik világ közelségét, amelyhez képest ez a miénk a maga unásig ismert jellemzőivel teljesen jelentéktelenné tűnhet. Azt javaslom tehát, hogy híreszteljétek el, mennyire különleges kakashatok van, micsoda tudással rendelkezik egy átlagos baromfihoz képest, és belépti díj fejében fogadjátok a kíváncsiskodókat, ha pedig már elegendő ismertségre tettetek szert, induljatok turnéra. Nem kell senkinek sem elárulni, hogy a kedves sógor rejtőzik a baromfi bőrében, az már sok lenne; úgysem hinnék el, és mindenféle kellemetlenség származhatna belőle. De a különlegesen képzett állatban – nos, abban van fantázia, ahogy a szíami ikrekben, a szakállas nőben, vagy a Punt Birodalom törpe királyában.”

Adolf bácsi javaslata észszerűnek tűnt, bár én kételkedtem benne, hogy apámat rá lehetne venni a szereplésre. Hiszen éppen azért találta kívánatosnak a baromfilétet, mert nem tudott megbirkózni a rá nehezedő felelősséggel. Miután rokonunk távozott, anyám figyelmét is felhívtam erre a körülményre, ő azonban nem sokat törődött vele. Ellenben megállapította, hogy amennyire szükségünk van apámra az Adolf bácsi által javasolt megoldásban, legalább annyira szüksége van neki is ránk, mert a jelenlegi alakjában egyébként nem számíthatna hosszú életre. Párbeszédünk, ugyanúgy, mint az összes korábbi, apám jelenlétében folyt, és úgy tűnt, ő is egyetért, mert nagyon összehúzta magát, már-már letörtén gubbasztott az asztal szélén. Anyám ekkor még hozzátette, hogy az a napi egy-két órányi szereplés igazán semmisség, és a fennmaradó időben úgy és annyit kakaskodhat, amennyit csak akar. Szavai mögött úgy éreztem, neheztelés rejtőzik, de az ő helyzetébe belegondolva ezen igazán nem lehetett csodálkozni. Mindenesetre most már jóval nyugodtabbnak, mi több, magabiztosabbnak tűnt, mintha nagy tehertől szabadultunk volna meg.

Másnap elmentünk a nyomdába, és a vagyunk még megmaradt szilánkjából csináltattunk egy tucat szórólapot, amelyeket széthordtunk a városban. Az első előadásra nagyjából egy héttel később került sor. A városban már korábban híre ment apám baromfik iránt tanúsított szenvedélyének, ezért az eseményt úgy hirdettük, hogy a fellépő kakashat ő idomította be különleges módszereivel, és pillanatnyilag azért nincs jelen, mert továbbképzésre utazott egy híres impresszárióhoz a fővárosba. Viszonylag sokan jöttek el. A műsorban apám egy mágneses táblán összeadott és kivont, kirakott néhány egyszerű szót, végigment egy akadálypályán, végül pedig egy xilofonon kiverte a *Hull a pelyhes* első taktusait. A közönség mindezt egyre nagyobb lelkesedéssel, végül valóságos tapsviharral fogadta: rögtön az indulásnál nagy sikert arattunk. A bevétel bőségesen elegendő volt arra, hogy anyám egyfelől a környékbeli lapokban kezdje népszerűsíteni a következő műsort; másfelől pedig meghirdesse apám tenyésztelének még használható fajtisza példányait. Nem is egy vevő jelentkezett, hamarosan az összestől sikerült megszabadulnunk. Apámnak feltehetően ez a legkevésbé sem tetszett, az pedig különösen nem, amit anyám a megmaradt csodálatos hibridekkel tervezett: vagyis hogy egytől-egyig levágja őket. Mikor a terv apám tudomására jutott, minden lehetséges módon kifejezte nemtetszését: fel-alá rohangált a lakásban, összetörte a berendezési tárgyakat, vadul kukorékolt, és morzén keresztül kerek-perc megtagadta, hogy még egyszer nézők előtt produkálja magát. Anyám végül visszavonulót fújt, és végül nem kerültek veszélybe a további előadások. Ezekben pedig mind többen jelentek meg, a negyedik vagy ötödik alkalommal már a szomszédos településekről is érkeztek; így kezdtük el kinőni a várost. Megértett az idő az országos turnéra.

Addigra sokkal több pénzt kerestünk a mutatványokkal, mint amennyit a bolt valaha is hozott, ezért anyámban indulásunk idejére megérett az elhatározás, hogy végleg bezárunk. Arra is teltett, hogy felfogadjon egy helybéli lélhútót a hibridek felügyeletére, amíg távol vagyunk. Nyugodtan és könnyű szívvel indultunk útnak. Csodálatos időszak kezdete volt ez, kinyílt előttem a világ. Addig alig pár alkalommal hagytam el a városunkat, és akkor sem utaztam messze, most pedig az egész ország előtttem terült el. Apám láthatóan úgy kivirult, mint korábbi életében soha, régi, elfojtott vágyait láthatta valóra válni az utazásban, amelyről lemondott az üzlet és a mi kedvünkért. Kakasként igazi, feltűnő, festői jelenség volt, szinte fenségesnek hatott, mérhetetlenül messze távolodva a korábban őt jellemző összhatástól. Biztos vagyok benne, hogy valahol a közönség is megérezhette ezt a változást, amelyről pedig mit sem tudhatott, és hozzájárult a minket övező lelkesedéshez. Hetekig róttuk az utakat, minden lehetséges helyen felléptünk, és mindenhol hatalmas érdeklődés kísérte a műsorunkat. Igaza volt Adolf bácsinak: e gazdasági és egzisztenciális válsággal sújtott időben az emberek nem sajnálták a pénzüket, hogy találkozzanak valamivel, amibe akár a transzcendens érintését is beleképzelhették; ami túlmutatott a pusztá szórakozáson, mert lám, mikor egy oktondi madár ilyen dolgokat képes végrehajtani, akkor már minden lehetséges. Akkor talán már közel az Apokalipszis. Alighanem mindezzel apám is tisztában volt, mert egy alkalommal a neve helyett egy Kierkegaard-idézetet rakott ki a táblán, máskor pedig a Hull a pelyhes helyett Chopinnel próbálkozott a xilofonon – de ez utóbbi műfajban nem volt jó, sokat hibázott, így senki sem értette, mit hall tulajdonképpen. Ezek afféle nemtörődöm tréfák voltak a részéről, amelyek nagyon rosszul is elsülhetnek volna. A túlzott feltűnősködés egyáltalán nem volt célunk.

Végül eljutottunk egy homályos szegletbe, egy elmaradott tartományba, ahol mélységesen mély volt a szegénység, és lebíratatlan a kilátástalanság. Itt még a járási központban is csak homályosan pislogtak a lámpák a sáros utcák mentén, a düledező kerítések mögött nagy foltokban vált le a vályogfalakról a vakolat. Az emberek gyűrött arca olyan megpróbáltatásokról tanúskodott, amelyeknek még a legrosszabb időkben sem járhattunk a közelében sem. Itt apám hiába próbálkozott volna Kierkegarddal. Diadalmas torát ülte az erőszak, a bűn; rengeteg volt errefelé a tolvaj és a rabló, akik egymást is meglopták, éjszakánként a néma félelem emelt falakat a kapuk elé. Kellott bizonyos bátorság, hogy erre a vidékre merészkedjünk, de úgy véltük, az elemi óvatosság betartásával nem fenyeget veszély.

A városban semmi rendkívüli esemény nem történt, ám mikor a környékbeli falvakat kezdtük járni, még sötétebb lett a minket körülvevő környezet. Az első előadáson megjelentek láttán anyám csaknem megingott, úgy érezte, hogy a környék további fellépéseit talán érdemesebb lenne mégis lemondani, veszni hagyva a bevételt. De aztán megemberelte magát, és tovább utaztunk a szomszéd faluba, mert még ezen a mérhetetlenül szomorú tájon is meglepő mennyiségű pénz gyűlt össze. Pár órával az előadás után azonban apám eltűnt.

Nyoma sem volt sehhol a szobájában, sem pedig a szállásunk környékén, pedig nem volt szokása, hogy figyelmeztetés nélkül elcsatangoljon. Anyám mérhetetlenül kétségbeesett, de ennek ellenére sem teketóriázott sokat: miután a saját erőfeszítéseink a megtalálására a siker legcsekélyebb esélyével sem kecsegtettek, kihívta a rendőrséget. Nem volt bennük sok bizodalom: ha ők is olyanok, mint a vidék legtöbb lakosa... Küllemre valóban elvadult, érdes, mogorva nyomozók jelentek meg, de szemlátomást rengeteg tapasztalatuk volt már hasonló ügyekben. Egy hatalmas kutyt hoztak magukkal, ezzel megszagoltatták a mágnesetáblát. A véreb azonnal szimatot fogott, határozottan megindult előre, morogva és acsarkodva hamarosan már úgy iparkodott, hogy alig tudtunk vele lépést tartani. Átvágtunk a falu koromsötét, sáros utcáin, düledező házai között, a kétségbeesés és a remény hullámai között hanyódva. A kutya végül az egyik épület ajtajánál megtorpant, és teljes erőből kaparni kezdte a küszöböt. A nyomozók egy percet sem tétovázta: minden figyelmeztetés nélkül berúgták az ajtót.

Odabent azonnal a tűzhely tűnt a szemünk elé, amely mellől néhány olyan nyomorúságos, mocskos rongyokba burkolt emberi alak meredt ránk, amelyenket a legsötétebb rémálmaimban sem tudtam volna soha elképzelni. Egy húsz literes fazékból gőzfelhő csapott a plafonnak, oldalt, az asztalon egy tálat fekete és vörös tollak töltöttek meg. Anyám előrelépett; belepillantott az edénybe, majd iszonyodva tántorodott hátra.

- Megvan! – sóhajtotta vagy inkább zihálta alig hallhatóan, hogy aztán lerogyjon egy hokedlire az asztal mellett.

A rendőrök tüstént letartóztattak mindenkit, és mivel kétségtelen volt, hogy itt nem egy átlagos baromfit, hanem egy különlegesen kiképzett tehetséget ért utol a végzet, be is vitték őket a járási központba. A bennünket sújtó csapás természetesen sokkal borzalmasabb volt, mint amit a hivatalosságok el tudtak volna képzelni, de hát nem kárhoztathattuk érte őket. Ezen az iszonyatos hajnalon másodszer is elvesztettük apámat, immár végleg: síváran és kiúttalanul ásított előtünk a jövő. Mit tehetünk? Némi tétovázás után visszatértünk szülővárosunkba, és újra megnyitottuk a boltot. Mégis, sok év után is él bennem a bizonyosság, hogy mi legalább, oly sokakkal ellentétben, akiknek csak úgy elmúlik az élete a semmibe, valami rendkívülinek lehettünk részesei, amihez még hasonló sem történt a világtörténelemben, éppen ezért megérdemli, hogy beszámoló szülessen róla.

Székesfehérvár, 2018. szeptember 21. – október 19.

Felelős kiadó:
Tóth István polgármester

Válogatta és szerkesztette:

Bobory Zoltán

Honlap: vorosmartytarsasag.hu

A kiadvány tipográfusa, szerkesztése:

Revák István

Nyomdai munkálatok:

ALTO Nyomda

Székesfehérvár, Irányi Dániel utca 6.

- Tel: 22/510-579

Felelős vezető:

Vass Tibor ügyvezető igazgató

Fellinger Károly

ŐRSÉGBEN

Mesélem apámnak,
nincs nap,
hogyan ne álmódni
valami fontosat,
számomra értékeset.
Erre azt mondja,
fejét felkapva
az olvasásból,
a lottó ötös számait
kellene megálmódni.
Milyen fura, hogy
erről ébren sem álmodozom.
Abban viszont biztos vagyok,
hogy a múlt hét nyerő száma
álomban
képes lennék utólag kitalálni,
pedig nem néztem a
tévében a sorsolást, s még csak
újságot sem olvastam.

Döbrentei Kornél

TAVASZ

Édesapámnak

Toporzékoló fákról szakad a hab,
nőstény-tömeg nyúszít a tavasz
ágyúcsövén, orrán, száján dől a barka.

Apám homloka hideg szirmokon
suhanó szánkó, röpittem, a patkóm
kettétört glória, fonséges távlat
az ostrom, bögölyből rajta a bog.
Orgonavirágot ordít a táj, állkapcsa
ég és föld, összecattan, bezár.
A gondolat hossza: margarétákból
Szibéria.

Lábak sortüze ropog, díszmenet-szántotta
hátamon visítva nő a búza.

Bakancs delel a tulipánok szívében.

Nem ment az írás,
széttépvé hát az
üres papírost,
igyekeztem
mihamarabb
lenyelni azt,
eltüntetve a bizonyítékot,
amiből végérvényesen
kiderülne,
hogyan egy sort se írtam.

Titiana Faia

AKI ŐRZŐJE

Aki őrzője volt két macskának
s egy hamuvá lett orchideának
őrzője volt egy árkádsornak
északi tájolóssal az őrszemeknek
a kőfalaknak s ruhaszártó köteleknek
és a nap felé tárt virágcserepnek
kiszolgáltatva az áprilisi esőnek
a mindennapos zene kellemetlen
dübögésének őrzője volt annak a térnek
ami az árkádok és az előregedő
formák fölött nyílt meg váratlanul
és eltalál téged és kodalakban
jelenik meg és szertefoszló az
angyal aki átsuhan ott reggelente
közöttünk tépett szárnyaival
öltönyben nyakkendőben s a trombita
az egyik vállán s támasztva tudott önmaga
előtt járni ami másik módja volna
az önfelfedésnek i fallinlove too
easily i fallinlove too fast de nem
tudott a zene nélkül belekezdeni sem
a trombitára görbülő test szögét
nem tudta fölvenni a harmóniát ami
az invenciót szolgálja s a korlátok szétzúzásának
egy további módja és ez a szörnyű ügyefogyott
érzés nem hagyta hogy maradéktalanul kimondja
anélkül hogy a csomót átvágja s a kezdetét elérné

Fordította: Saitos Lajos

Pálfalvi András

ÉN CSAK AZ ISTENT SZÁNOM

Én csak az istent szánom
Örökre szóló iszonyú magányát
Mi még csak elvagyunk magunkkal
Valahogy, egymást gyötörve
Tudjuk, hogy rabságunk
E nyomorult test börtönében
Hamar véget ér
Feltaláltuk a történelmet is
Hogy kérész életünket
Arany keretbe fogjuk
Így ostromoljuk a végtelent s örökköt
Bár nem tudjuk mi az
De átfogni a mindenséget
Örökre körbefonva önmagunkkal
Fölfoghatatlan szenvedés lehet

Mondd, oldható-e az ősmagány
Mert kivel oszthatnád meg
Százmilliárd laborban kísérletezve
A végtelen kudarcok stresszét
Az ezredik, a milliomodik
Felrobbant csillag-laborról
Torz klónok vigyoráról
Kannibál vírusok galaxisának
Száz naprendszeréből
Tolakodó imák gyöttrő bögölyhadáról
A teremtett elme ezer bajáról
Az egyedül-való kinek beszélhet
Kivel osztható meg az ősmagány
Én csak az istent szánom
És keresem, hogy
Milyen isten lehetett az a másik
Aki erre kárhóztatta őt
Én édes istenem ki tette ezt veled
Hogy az maradt egyetlen reményed
Hátha mégis visszaroobban a világ

2014. 02. 01.

Vörös-Nagy Gréta
-Templom, pasztell rajz

Szegedi Kovács György

BÁRÁNY SZEMÉVEL

(Katynra emlékezve)

„Nem vér és test ellen
van nekünk tusakodásunk,
hanem a fejedelemségek ellen, ...
melyek a magasságban vannak”
/Pál apostol/

„Őrizd meg minket tűztű, víztű,
rossz emberek bántását!”
Imádkozott így vagy ötven éve
fogyatékos testvérünk,
mert már a mamától is így hallotta,
és ebben benne van minden,
mi miattunk fontos.
Őrizd meg minket a kezdetől fogva emberöltőtől,
aki a rossz embert már
rutinból használja.
Az özönvíz előtti embereknél is
rosszabbakat. Az olyanokról,
akikről lengyel vöm mesélt.
Az áldozatokról, kivégzettekéről,
kik apró kis örömeikkel
átlebegtek a feledésbe.
S a szenvedők; már az ízet is
elfeledték a békességnek.
Nekünk rosszabb.
Nekünk minden emlékezés főbelövés.

Bennünk ég tovább;
az időváltozás is gyöttri testünk-lelkünk
a ti lött sebeitek.
Ne mondjatok több szót Katynról!
Uram! Pusztítsd el a földet még egyszer!
Panie! Zniszcz ziemie jeszcze raz!

Csak állunk tehetetlenül
poraik fölött,
míg végül mellénk áll az Isten.
És elhangzanak hosszú sorban a nevek.
Majd csontok zörgése, összeállása,
inak, húsk tapadása, feszülése.
Nagy Szél zúgása.
És Valaki néz ránk, csak néz,
egyre élesebben.
Néz, Bárány szemével
a végső Igazság.

vörös árnyat a tájra,
áll az ég tölcserében
s lobog
a cédrus magánya

(Csontváry kertje)

Egyébként címet ritkán ad Szuromi Pál verseinek, kivétel például, ha portréverset ír:
„gyöngyörl csivitel / zápor-mosdatta haján / gördül csöppre csöpp” *Zsuzsi öt éves*. Vagy
lássuk a *Babits '94* című opusát a költőnek: „csont, bór, fájdalom – / s árnyam még, jaj, lep-
keként / rebben a falon”. (Kiemelés a költőtől.) A századunkat megörökítő háromsoros
(XXI.) pedig imigyen szól: „arany fúróként / forgácsolja csendünk száz / tigris-lódarázs”.

Mint tudjuk, a szerzőnek 2005-ben, *HÓ-ZENE* címmel már megjelent egy haikukö-
tete, s e mostani annak némi módosított változata, amelyhez annak idején Buda Ferenc
költő írt utószót: „...A haiku művelői s meghonosítói közé tartozik többek mellett Szuromi
Pál is. Korábbi versei nyomán megbizonyosodhattunk idejekorán az ő költő-mivolta felől.
Ez a könyvecske azt tanúsítja, nem is akármilyen költővel van dolgunk. Finom – mond-
hatni: japános – eleganciával bánik e szűkre szabott, 5-7-5 szótagos strófákkal, s képes
arra a csodára, hogy a távoli Kelet hangulatát megidézve is igazi, eredeti magyar haikut
teremt. Mindegy is, hogy célul tűzte ki avagy nem – sikerült meggyőznie róla: akár a
Csendes Óceán partján tűnődünk, akár a Fekete Körösön vagy a szőke Tiszán, a mélyre
merülésnek itt is, ott is szabad tere van...” (A kiemelés Buda Ferencétől.) Tudnunk kell,
hogy Buda Ferenc vagy éppen ezen a vidéken (a Dunántúlon) a pécsi illetőségű költő,
Bertók László is adott ki haiku-kötetet, s mellette Kányádi Sándor, aki „körömvörse-
nek” nevezte haikuit, ám Bertók is leleményes címet talált: *Háromkái*.

Mindenesetre Szuromi Pál „háromkái” is megállják helyüket a honi haiku költé-
szetben, amelyről a legteljesebb tájékoztatást, eligazítást (*Magyar haiku költők; A magyar
haiku kronológiája; Ki kicsoda a magyar haiku világában?*, stb.) a terebess.hu adhat az ér-
deklődő olvasónak. A mives Szuromi-haikuból pedig kedvcsinálóként közre adunk még
egy darabot, ezúttal cím nélküli verset: „ősz reggelen / harmatcsepp-halász pókunk /
zsákmányán mereng”.

(Vörösmarty Társaság, 2018)

Saitos Lajos – A MAGYAR HAIKU ÚJABB GYÖNGYSZEME

Szuromi Pál: PASZTELL című verses kötetéről

Egy zsebkönyv méretű, fehér fedelű verseskönyvet lapozgatok oda-vissza. A Békésen élő
és alkotó Szuromi Pál haikuit olvasom újra, meg újra. A kötet cím is visszafogott, aho-
gyan maga a műfaj is visszafogottságra sarkallja művelőjét: *PASZTELL* – ennyi, és máris
fölhívja magára az olvasó figyelmét. A haiku, ez a japán vers a múlt század első felében
jutott el a hazai olvasók asztalára, mégpedig Kosztolányi Dezső átköltésében/fordításában.
Az 1931-es kiadású *Kínai és japán versek* című kötet előtanulmányában írja a fordító: „Egy
ma élő japán költő, *Kitabara*, aki mint minden japán költő, a kínaiak tanítványa, ezt mond-
ja az ő ihletük természetéről: – A művészi alkotásban négyféle mozzanat van: az első a
mozdulatlanság: vagyis a mély *elmélkedés*, azután a *figyelem*, amikor az ember egészen
megsemmisül a természet szemléletében, majd a több-kevesebb ideig tartó *fölfűtöttség*,
melynek *kirobbanás*-ából születik a művészet...” (Kiemelések az eredeti szövegben.)

Nos, úgy vélem, aki haikuban alkot, így költőnk is, átment ezeken a fázisokon.
Az orvos-író és költő, Szuromi Pál prózát és verset egyaránt publikált s publikál.
Utolsó előtti, a *Jelek egy arcon* c. kötetében – amelyhez többek közt Jókai Anna is
írt ajánló sorokat – elmélkedéseiből, kisesszéiből adott közre egy „csokornyit”. S az
elmélkedés, a sűrítés vezette a haiku-versek írására is szerzőnket. (Meg kell jegyez-
nünk, hogy mindkét könyvecskének a Vörösmarty Társaság a kiadója, a műhely-
munkát meg egy, a nemes könyvművészi hagyományokkal bíró békéscsabai nyomda
végezte.) Jelen kötetet Richter Ilona finom rajzolatú művei díszítik, s a kötetet a költő
Szepesi Attila emlékének ajánlja.

A kisszámú költemények mellett haiku-szerű és tanka-vers is olvasható a
könyvecskében:

fenn újhöld bolyong –
égő hártában reng
egy mély korong

(Önarckép)

Igen, ilyen egyszerű a képlet. Semmi túlrtság nem gyengíti a műveket, hiszen a
három sor, a tizenhét szótag (5-7-5) meghatározó elem. Néha azonban el is lehet térni a
szabálytól; ekkor születik meg egy tanka-szerű vers:

hol Baalbek kövei
vetnek időtlen,